

Omówienie (KAI) listu nt. charyzmatów w Kościele

Autorzy listu wychodzą od stwierdzenia, że „Kościół mocą Ewangelii utrzymuje się w ciągłej młodości, a Duch stale go odnawia, budując i prowadząc go poprzez rozmaite dary hierarchiczne i charyzmatyczne”. Uznanie i docenienie „licznych charyzmatów, zdolnych do pobudzania i karmienia życia wiarą Ludu Bożego” jest dziś bardziej niż kiedykolwiek przedtem konieczne w związku z zadaniem nowej ewangelizacji.

Przedmiotem dokumentu są „wielorakie zrzeszenia eklezjalne”, powstałe zarówno przed, jak i po Soborze Watykańskim II, które „stanowią cenny zasób dla odnowy Kościoła i naglącego duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia całego życia kościelnego”. Są wśród nich tradycyjne stowarzyszenia, instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołowego, a także „zrzeszenia ludzi świeckich, ruchy kościelne i nowe wspólnoty”. Tym, co odróżnia je na tle całego Kościoła, jest ich „charakter «ruchów», a więc pewnych dynamicznych rzeczywistości, które są w stanie ukazywać szczególną atrakcyjność Ewangelii i proponować model życia chrześcijańskiego, który z założenia ma być całościowy, a więc obejmujący wszystkie aspekty ludzkiego istnienia”, a także „intensywne współdzielenie życia, po to, by wzmacniać życie wiarą, nadzieją i miłością”. W zrzeszeniach tych, „w zależności od charyzmatu, mogą brać udział wierni żyjący w różnych stanach (świeccy, kapłani, osoby konsekrowane), co jest przejawem wielorakiego bogactwa kościelnej wspólnoty”.

Celem listu jest przywołanie, w kontekście relacji pomiędzy darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi, tych elementów teologicznych i eklezjologicznych, „których zrozumienie może sprzyjać płodnemu i uporządkowanemu udziałowi nowych zrzeszeń eklezjalnych w komunii i misji Kościoła”. Dlatego w oparciu o „kluczowe elementy zarówno nauki o charyzmatach, wyłożonej w Nowym Testamencie, jak i refleksji Magisterium wokół tych nowych rzeczywistości” oraz „o pewne zasady o charakterze teologiczno-systematycznym” dokument proponuje „wyznaczniki tożsamości darów hierarchicznych i charyzmatycznych, a także wybrane kryteria dla rozeznawania nowych ruchów kościelnych”.

Biblijne i teologiczne podstawy

Przedstawiając rozumienie charyzmatów w Nowym Testamencie, dokument podkreśla, że są one udzielane dla wspólnego pożytku, a ich różnorodność wynika z tego, iż Kościół „stale wzrasta w czasie, dzięki ożywiającemu działaniu Ducha”. Biblia nie przeciwstawia sobie poszczególnych charyzmatów, lecz wskazuje „na ich harmonijne połączenie i wzajemną komplementarność”. Przeciwwstawienie, „które z jednej strony umieszcza Kościół instytucjonalny typu judeo-chrześcijańskiego, a z drugiej charyzmatyczny typu Pawłowego, którego doszukują się niektóre zawężone interpretacje eklezjologiczne, nie znajduje w rzeczywistości potwierdzenia w tekstach Nowego Testamentu”. Posiadanie charyzmatów nie upoważnia „do uchylenia się od posłuszeństwa wobec hierarchii kościelnej”. Dlatego św. Paweł ustala precyzyjne zasady korzystania z charyzmatów.

Autorzy listu przypominają, że „dary hierarchiczne i charyzmatyczne” mają „to samo pochodzenie i ten sam cel”. Są „darami Boga, Ducha Świętego, Chrystusa, darami udzielanymi po to, by przyczynić się, na różne sposoby, do budowania Kościoła”. Kto bowiem „otrzymał dar prowadzenia Kościoła, ma także obowiązek czuwania nad dobrym korzystaniem z innych charyzmatów, tak, by wszystko razem pracowało dla dobra Kościoła i jego ewangelizacyjnej misji”. Duch „obdarowuje hierarchę Kościoła zdolnością rozeznawania autentycznych charyzmatów, przyjmowania ich z radością i z wdzięcznością, szczerego zachęcania do ich wykorzystywania i towarzyszenia z ojcowską czujnością”.

Przypominając nauczanie Kościoła od czasów Piusa XII, dokument wskazuje teologiczny fundament relacji między darami hierarchicznymi i charyzmatycznymi. Polega on na wewnętrznej relacji „pomiędzy misją Słowa wcielonego a misją Ducha Świętego”, gdyż „każdy dar przychodzi od Ojca, za pośrednictwem Syna, w Duchu Świętym”, a „obie misje Boże nawzajem się implikują w każdym darze udzielonym Kościołowi”. Tak naprawdę „misja Jezusa Chrystusa już sama w sobie implikuje działanie Ducha Świętego”.

„Dostrzeżenie trynitarnego i chrystologicznego horyzontu darów Bożych rzuca także światło na relację między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi. To bowiem w darach hierarchicznych, jako tych, które związane są z sakramentem kapłaństwa, wyłania się na pierwszy plan relacja ze zbawczym działaniem Chrystusa, jak np. w ustanowieniu Eucharystii, władzy odpuszczania grzechów, nakazie działalności apostolskiej z zadaniem głoszenia Ewangelii i udzielania chrztu. Podobnie jasne jest, że żaden sakrament nie może być udzielony bez działania Ducha Świętego. Z drugiej strony dary charyzmatyczne, udzielane przez Ducha, «który wieje tam, gdzie chce» i rozdziela je «tak, jak chce», są obiektywnie powiązane z nowym życiem w Chrystusie, ponieważ wszyscy, jako «poszczególne członki», są częścią Jego Ciała. Dlatego też właściwe zrozumienie darów charyzmatycznych możliwe jest wyłącznie poprzez odniesienie do obecności Chrystusa i Jego posługi. Jak stwierdza Jan Paweł II, «prawdziwe charyzmaty muszą dążyć do spotkania z Chrystusem w sakramentach». Dary hierarchiczne i charyzmatyczne są zatem ze sobą połączone poprzez odniesienie do wewnętrznej relacji między Jezusem Chrystusem a Duchem Świętym. Paraklet jest Tym, który skutecznie, poprzez sakramenty, rozdaje zbawczą łaskę ofiarowaną przez umarłego i zmartwychwstałego Chrystusa, a jednocześnie Tym, który udziela charyzmatów” - tłumaczy dokument Kongregacji.

Rozważając relację między darami hierarchicznymi i charyzmatycznymi w życiu i misji Kościoła, list zauważa, że „nieuprawnione jest jakiegokolwiek przeciwstawianie czy traktowanie rozłącznie darów hierarchicznych i darów charyzmatycznych”. Albowiem „relacja pomiędzy darami charyzmatycznymi a kościelną strukturą sakramentalną potwierdza współistnienie darów hierarchicznych – jako takich stałych, trwałych i nieodwołalnych – i darów charyzmatycznych”, które „w swych formach historycznych nie są zagwarantowane na zawsze”, ale nigdy nie może ich zabraknąć w życiu ani w misji Kościoła.

Dary hierarchiczne, właściwe sakramentowi święceń, „udzielane są po to, by w Kościele jako komunii nie zabrakło nigdy żadnemu wiernemu obiektywnie udzielanej łaski sakramentów, normatywnego głoszenia Słowa Bożego i troski duszpasterskiej”. Z kolei dary

charyzmatyczne są „w sposób dowolny rozdzielane przez Ducha Świętego, aby łaska sakramentalna przynosiła owoce w życiu chrześcijańskim”. Udział w nich mają nie tylko osoby, które je otrzymały, ale także inni, w zależności od „relacji, jaka we wspólnocie Kościoła łączy ze sobą danego człowieka i tę wspólnotę”. Wykorzystane w praktyce, dary te mogą budować „więzi duchowe”, poprzez które tworzą się „prawdziwe rodziny duchowe”. „Zrzeszenia eklezjalne w swych rozmaitych formach stanowią zatem takie współuczestniczenie w darze charyzmatycznym. Ruchy kościelne i nowe wspólnoty są dowodem tego, w jaki sposób charyzmat oryginalny może skupiać wokół siebie wiernych i pomagać im w pełni przeżywać ich chrześcijańskie powołanie i własny stan życia, w służbie misji Kościoła”, stwierdza Kongregacja.

Kryteria rozeznawania charyzmatów

Wiele darów charyzmatycznych przyjmowanych i przeżywanych przez w ramach wspólnoty chrześcijańskiej nie wymaga „szczególnych uregulowań”. Inaczej jest wtedy, gdy pojawia się on jako „charyzmat oryginalny” czy „założycielski”; wówczas „musi być w odrębny sposób uznany, aby jego bogactwo mogło właściwie rozwinąć się we wspólnocie kościelnej i być wiernie przekazywane w czasie”. Kluczowe jest więc „zadanie rozeznania, które spoczywa na władzy kościelnej”. Wierni bowiem mają „prawo to tego, by otrzymać od swoich Pasterzy zapewnienie o autentyczności charyzmatów i wiarygodności tych, którzy zostali nimi obdarzeni”.

„Zrzeszenie wiernych, które gromadzi się wokół charyzmatu, także musi mieć odpowiedni czas na przekonanie się i okrzepnięcie, i to czas wykraczający poza początkowy entuzjazm, a pozwalający na uzyskanie trwałej konfiguracji. Na całej tej ścieżce prowadzącej do weryfikacji władze Kościoła winny życzliwie towarzyszyć nowo powstałemu zrzeszeniu” - zaznacza dokument.

Podaje też „kilka kryteriów rozeznawania darów charyzmatycznych w odniesieniu do zrzeszeń kościelnych”. Służą one „rozpoznananiu prawdziwie eklezjalnego charakteru charyzmatów”.

Są to:

- a) Nadrzędność powołania do świętości każdego chrześcijanina.
- b) Zaangażowanie w misyjne głoszenie Ewangelii.
- c) Wyznanie wiary katolickiej.
- d) Świadectwo aktywnej komunii z całym Kościołem.
- e) Uznanie i szacunek dla wzajemnej komplementarności innych komponentów charyzmatycznych w Kościele i gotowość do współpracy z nimi.
- f) Akceptacja czasu próby w rozpoznawaniu charyzmatów.
- g) Obecność darów duchowych takich jak miłość, radość, pokój i człowieczeństwo; gorliwe życie życiem Kościoła, większe żywe zaangażowanie w słuchanie i rozważanie Słowa Bożego; ożywienie umiłowania modlitwy, kontemplacji, życia liturgicznego i sakramentalnego; działalność na rzecz wzrostu powołań do chrześcijańskiego małżeństwa, do sakramentalnego kapłaństwa i do życia konsekrowanego.
- h) Wymiar społeczny ewangelizacji. Chodzi o chrześcijańską obecność w różnych środowiskach społecznych i udział w organizowaniu i animacji dzieł charytatywnych, kulturalnych i duchowych; duch wyrzeczenia i powrót do ewangelicznego ubóstwa jako do źródła wspaniałomyślniej miłości wszystkich ludzi; odniesienie do społecznego nauczania Kościoła; troska o integralny rozwój osób najbardziej opuszczonych przez społeczeństwo.

Praktyka Kościoła

Omawiając konkretną praktykę kościelną dotyczącą „relacji pomiędzy darami hierarchicznymi a darami charyzmatycznymi, które pojawiają się w formie zrzeszeń charyzmatycznych we wspólnocie kościelnej”, Kongregacja zwraca uwagę, że wymaga to „przede wszystkim skutecznego wprowadzenia zrzeszeń charyzmatycznych w pastoralne życie Kościołów partykularnych”. Zrzeszenia te powinny uznać „władzę pasterzy Kościoła jako część swojego życia chrześcijańskiego, ze szczerym pragnieniem bycia przez tę władzę uznanymi, przyjętymi i, jeśli potrzeba, oczyszczonymi, oddając się na służbę misji eklezjalnej”. Z drugiej strony pasterze, „rozpoznając

i towarzysząc charyzmatom, winni z serdeczną otwartością przyjąć to, co Duch budzi we wspólnocie kościelnej, uwzględniając to w działalności duszpasterskiej”.

Specyfiką darów charyzmatycznych jest to, że „z jednej strony są dane całemu Kościołowi”, a z drugiej „dynamika tych darów może być realizowana jedynie w służbie konkretnej diecezji”. Podobnie jest z życiem konsekrowanym, „które nie jest przecież formą zewnętrzną lub niezależną od życia Kościoła lokalnego, ale stanowi jedyny w swoim rodzaju, naznaczony ewangelicznym radykalizmem, sposób bogatej w szczególne dary obecności wewnątrz Kościoła”. „Tradycyjna zasada wyjęcia spod kierownictwa ordynariusza, odnosząca się do wielu instytutów życia konsekrowanego, nie oznacza przestrzeni jakiejś abstrakcyjnej nadterytorialności, ani też źle rozumianej autonomii, a raczej wskazuje na głębszą interakcję pomiędzy wymiarem uniwersalnym i partykularnym Kościoła. Analogicznie, nowe ruchy charyzmatyczne, jeśli posiadają charakter ponaddiecezjalny, nie powinny uważać siebie za całkowicie autonomiczne w stosunku do Kościoła partykularnego, a raczej winny go ubogacać i służyć mu swoim szczególnym charakterem wykraczającym poza granicę jednej diecezji” - stwierdza list Kongregacji.

Wskazuje on, że „dary charyzmatyczne udzielane przez Ducha Świętego można rozpatrywać w kontekście wszystkich szczebli wspólnoty kościelnej” i różnych stanów życia. Umożliwiają one „bardziej owocną realizację zadań wynikających z chrztu, bierzmowania, małżeństwa i kapłaństwa, ale także pozwalają na lepsze duchowe pojmowanie Tradycji apostoelskiej, która poza studiowaniem i przepowiadaniem przez tych, którzy obdarzeni zostali charisma veritatis certum [niezawodnym charyzmatem prawdy - KAI], może być zgłębiana «dzięki głębokiemu, doświadczalnemu pojmowaniu spraw duchowych»,».

Kongregacja wskazuje, że trzeba uznać „dobro rozmaitych charyzmatów, które pośród wiernych dają początek zrzeszeniom eklezjalnym”. Są one bowiem „rzeczywistą możliwością przeżywania i rozwijania powołania chrześcijańskiego”. Również „dla kapłanów uczestnictwo w zrzeszeniach charyzmatycznych może stanowić przypomnienie znaczenia własnego chrztu, poprzez który stali się

dziećmi Bożymi, jak i własnego powołania i konkretnej misji”. Wkład „daru charyzmatycznego do kapłaństwa chrzcielnego i kapłaństwa służebnego emblematycznie wyraża się w życiu konsekrowanym”, które w swojej istocie „wpisuje się w wymiar charyzmatyczny Kościoła”. Praktykowany przez osoby konsekrowane „duch rad ewangelicznych” jest zalecany każdemu kapłanowi, tym bardziej, że wymagany od niego celibat „pozostaje wyraźnie w zgodzie z darem charyzmatycznym; jego podstawową racją nie jest funkcjonalność, ale «wyraża on szczególne upodobnienie stylu życia kapłana do samego Chrystusa», w którym przejawia się pełne oddanie siebie na służbę misji powierzonej w sakramencie kapłaństwa”.

List przypomina, że „Kodeks Prawa Kanonicznego przewiduje wiele form prawnych uznawania nowych form eklezjalnych związanych z darami charyzmatycznymi”. „Z punktu widzenia stosunku pomiędzy darami hierarchicznymi i charyzmatycznymi trzeba koniecznie zwrócić uwagę na dwa podstawowe kryteria, które powinny być traktowane łącznie: a) poszanowanie dla specyfiki charyzmatycznej poszczególnych zrzeczeń eklezjalnych, tak aby uniknąć ciasnych form prawnych mogących zaszkodzić tej nowości, którą dany ruch niesie w sobie. Dzięki temu unikać się będzie traktowania różnych przecież charyzmatów w Kościele w sposób szablonowy. b) Poszanowanie podstawowych zasad eklezjalnych, przy jednoczesnym wsparciu wprowadzania darów charyzmatycznych do życia Kościoła uniwersalnego i partykularnego, nie dopuszczając, aby formy charyzmatyczne były pojmowane jako równoległe do życia eklezjalnego, a nie jako te pozostające w uporządkowanym stosunku do darów hierarchicznych” - stwierdza dokument Kongregacji Nauki Wiary.

Za:

http://episkopat.pl/informacje_kep/7518.1,Relacja_miedzy_darami_hierarchicznymi_a_charyzmatycznymi_list_Kongregacji_Nauki_Wiary_omowienie.html